

UYUMSUZ, YALNIZ, BIÇIMSIZ "AHLAT AĞACI"

Gamze İyem

gamzeiyem.com

**İnsan
neden en
yakınındaki
hayatı seçip
yaşamak
zorunda ki?**

#masadergi

Doğduğu topraklara dönmek istemeyen bir gencin, dönüşünde attığı ağır adımları izliyoruz ıssız patikalar, dolambaçlı sokaklar, soluk ışıklı avlular, kederli kahvehaneler boyunca...

Yaşadığı ülkeye olan güvensizliğini dinliyoruz en yakın arkadaşıyla küfürlü, annesiyle kısa, babasıyla sessiz, köyün imamıyla uzun uzadıya sohbetler boyunca...

Nuri Bilge Ceylan'ın son filmi *Ahlat Ağacı* yine bir taşra panoraması sunuyor seyircisine. Güçlü görselleri, muazzam oyunculukları, oya gibi işlenmiş senaryosu, etkili diyalogları ve bütünü zenginleştiren Ceylan yönetimiyle gözümüzü kırpmadan akıp giden bir şiir tadı bırakıyor.

Karakterlerin derinliği ve evrenselliği filmi herkes için çekici kılıyor. Hikâye tanıdık. Küçük kasabadan şehre okumaya giden, okulunu bitirince baba ocağına dönmek istemeyen, işsiz, parasız ve mecburi olarak döndüğü yuvasına kendini ait hissetmeyen 20'li yaşların başında bir genç adam Sinan. Ama öyle çok da seviyecek biri değil. Ne istediğinden emin olmayan, asi ve başına buyruk. İçinde doğup büyüdüğü kasabayı sevmiyor, oradan kurtulmak istiyor ama kurtulmak için de gerekli çabayı göstermiyor. Etrafındaki herkese karşı isyankar, alaycı, kimseyi dinlemeyen ama en önemlisi de düşleri için yetersiz bir karakter. Öfkesini konuşuyor, uyumsuzluğunu tüm tavırlarında sergiliyor film boyunca.

Sinan'ın hayata karşı öfkesinin ana sebebi, babası İdris'in karakteriyle şekilleniyor. Kasabanın değer yargılarının dışında kalan ve eşinin, çocuklarının, babasının, kasaba halkının dahi onaylamadığı bir karakter İdris. *Murat Cemcir*'in canlandırdığı bu karakter, babasının arazisinde kuyu kazmayı hayatının merkezi olarak konu ediniyor. Bu kuyudan su çıkması onun babasına kendisini kanıtlaması için son şansı. Tıpkı Sinan'ın kitabı gibi...

Sinan sınıf öğretmenliği bölümünden mezun oluyor ama atanmak gibi bir niyeti düşlerinin merkezinde yok. O yazar olmak istiyor. Doğup büyüdüğü kasabadaki yaşam kültürüne ait itiraflar olarak betimlediği denemelerinden oluşan kitabını bastırma

çabası, filmin ana konusu olarak merkezde işleniyor.

Sinan'ın içine hapsoldüğünü düşündüğü hayatla uyumsuzluğu onu sevgisizliğe, duyarsızlığa ve en büyük hedefi için her yolu denemeye itiyor. Ve bu denemelerindeki kolaycılık da Sinan karakterini tüm derinliğiyle gözler önüne seriyor. Sinan'ın kitabını basma tutkusu onu önce belediye başkanından bağış almaya, sonra kasabanın zenginlerinden sponsorluk aramaya, en sonunda da hırsızlığa götürüyor. Öğretmenlik yapan babası İdris de aynı hapsolmuşlüğü hissediyor ancak onun bundan kurutulma planı dağ başında insanlardan uzak, kulübeden farksız bir barakada tek başına bir yaşam.

Aslında o kadar önemli biri olmadığımız ortaya çıktığında neden üzülüyoruz ki? Bunu temel bir aydınlatma hali olarak ele alabilsek daha iyi olmaz mı? İnanmak dediğimiz şey sonuçta insanın içinde başlattığı bir eylemdir.

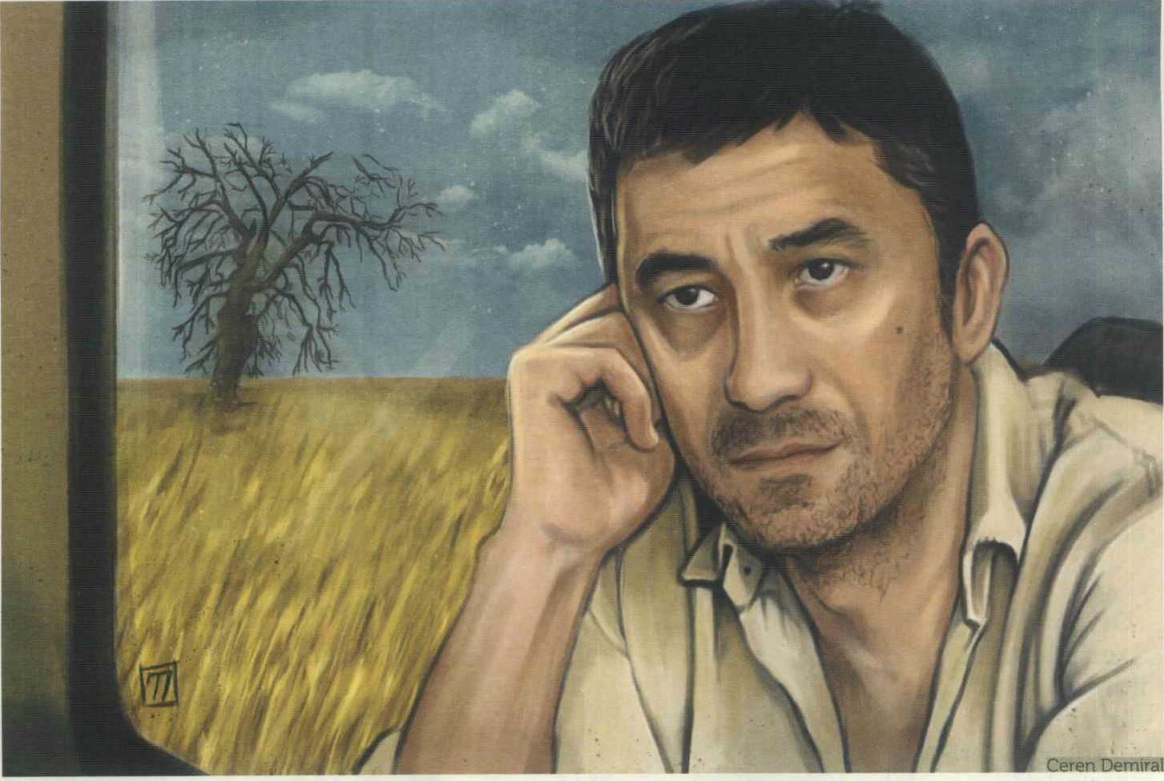
Sınırları çoktan belirlenmiş bir hayatın içinde kukla olmamak filmdeki birçok karakterin esas duygusu. Sinan'ın bezelye taneleri gibi birbirlerinin kopyası olarak gördüğü köyün içinde sıkışıp kalmış, *Hazar Ergüçlü*'nün canlandırdığı Hatice karakteriyle karşılaşması filmin en etkileyici sahnesi. Eski bir aşkın yarası deşiliyor kasabadan kurtulmak isteyen ama kaderine çoktan boğun eğmiş Hatice'yle birlikte. *Hazar Ergüçlü*'nün şahane oyunculuğuyla ruh hallerinin değişimi, muhteşem yönettiği ses tonu ve gözleriyle anlattığı duygularıyla filmin başında yaşanan bu sahne, ısınk ve dudakta kalan yara iziyle filmin sonuna kadar Sinan'ın yüzünde taşıyor.

Sinan'ın hayata karşı uyumsuzluğu ailesinden geliyor. Kasabada yaşayan ilkökul öğretmeni babası, köyün en aykırı karakteri. Ya ganyan bayide at yarışı oynuyor ya da köyün dışında çorak bir arazide herkesin çıkmaz dediği su için kuyu kazıyor. *Bennu Yıldırım*'ın canlandırdığı anne karakteri Asuman da aykırı bir karakter. Köyündeki herkes zenginliğe bakarak eş seçerken, herkesin derdi ev, arazi, parayken, şiirden, doğadan, kuşlardan bahsettiği için İdris'le evleniyor. Onca sıkıntıya rağmen yaşamını

38

masa
masadergi.com

Ceren Demiral

geleneksel anlayışın kısıcında devam ettiren, şartlar ne kadar kötü olursa olsun düzenini bozmak istemeyen, şikayet etse de kaderine razı olan bir kadın. Ancak her şeyin ötesinde, bir daha dünyaya gelse yine aynı adamla evleneceğini söyleyerek bir anda seyircinin kalbine kazınan bir kadın.

İdris karakteri bir yandan kumarbaz biri olarak anlatılırken aslında izleyicinin kalbinde en çok yeri o ediniyor. Bir kurbağayı kurtarmak için verdiği çabası, edebiyata olan merakı, köpeğine olan bağlılığı, bardağı hep dolu tarafından görüşü, kanayan bir iyimserliğe tutunması, her zaman gülen yüzü ondan Sinan gibi uzak kalmamızı engelliyor. Filmin sonlarına doğru söylediği "Hiç değilse bunda haklı çıksaydık" sözüyle de filmin ana kahramanı oluyor kalplerde.

*Kaybedecek şeyin azsa,
mutluluğun artar.*

Sinan'ın köyün imamlarıyla, belediye başkanıyla, zengin esnafla, ünlü bir yazarla kısacası küçük şehrin büyük adamlarıyla girdiği her diyalogda çatışmalar ve bu çatışmalarda kendini ispatlama çabasını görüyoruz. İnsanları sevmiyor, genç yaşına rağmen neredeyse tüm duyguları kabuk bağlamış. Belki de özgüven olarak yansıtmaya çalıştığı ama aslında geleceğine dair başarısızlık korkusu ve güvensizlik onu böyle yapan. Hemen hepimizin başına gelen, 20'li yaşlarımızın başında oynamamız gereken hayat kumarı, tercihler-tercihsizlikler, başarılar-başarısızlıklar, özgüven-güvensizlik olarak filmin dolambaçlı yollarında sonuna kadar Sinan'la birlikte akıp gidiyor.

"Şekilsiz, kuru, verdiği meyveler bile bir acayip" olarak tarif edilen **ahlat ağacı** gibi, tüm yaşamlarını tek tek seviriyor önümüze Ceylan. Siyasetten ekonomiye, sanattan dine dair aktarılan yüzlerce cümle ile herkes kendine dair bir şey yakalayacaktır mutlaka filmde.

Gözümüzün önceki Ceylan filmlerinden de alışkın olduğu, kusursuz bir fotoğraf estetiğine sahip sahnelerin içerisinde film üç saatlik süresine rağmen akıp gidiyor. Rüzgârların yaprakları hışırdatmasından, televizyondaki Yılmaz Güney filminden, gıcırdayan kapıdan, vızıldayan kara sinekten, mum ışığında titreyen kitap yapraklarına kadar süren detayların dışında geniş plan çekilmiş ovalar, tepeler, yollar kaliteli açısını hiç düşürmüyor. Böylece film, uzun ama soluksuz okunan bir romana benziyor.

Uzakların hayalini kurarken, hayat denilen dipsiz kuyuda kaybolan insan hikâyelerine her dönemde dâhil olduk, şahit olduk ve olmaya devam edeceğiz. Nuri Bilge Ceylan da daha nice filmlerinde benzer duygulardan yakalamaya devam edecek bizi.

Sinan, Hatice, itibarını yitirmiş baba, evin içine hapsedilmiş anne ve kız kardeşin devindiği kasvet, üzerlerine çöreklenmiş, bakışlarına sinmiş duygular Bach'ın eşsiz müziğiyle ruhumuza işliyor. Uyumsuz ve yalnız bir ağacın dalları olup perdeden uzanıp omzumuzu dokunuyor.

Ve nihayetinde, sinema dünyasının en önemli organizasyonlarından biri olan Cannes Film Festivali'nde 15 dakika boyunca ayakta alkışlanıyor.